

Bruselj, 19. oktober 2026
(OR. en)

14650/26

SOC 674
COH 165
ENER 664
EMPL 390
ENV 1255
ECOFIN 1332

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Zadeva:	Priporočilo Sveta o boju proti stanovanjski izključenosti, vključno z brezdomstvom

V prilogi vam pošiljamo priporočilo Sveta o navedeni zadevi, ki ga je Svet EPSCO odobril na seji 19. oktobra 2026.

2026/0105 (NLE)

PRIPOROČILO SVETA

o boju proti stanovanjski izključenosti, vključno z brezdomstvom

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 292 v povezavi s členom 153(1), točka (j), Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Na podlagi člena 3(3) Pogodbe o Evropski uniji se Unija bori proti socialni izključenosti in diskriminaciji ter spodbuja socialno pravičnost in varstvo. Na podlagi člena 151 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) si Unija in države članice med drugim prizadevajo za spodbujanje zaposlovanja, izboljšanje življenjskih razmer in delovnih pogojev, ustrezno socialno zaščito in boj proti izključenosti.
- (2) Člen 34 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah določa, da se priznava in spoštuje pravica do socialne pomoči in pomoči pri pridobitvi stanovanj, ki naj zagotovita dostojno življenje vsem, ki nimajo zadostnih sredstev, v skladu s pravili, ki jih določajo pravo Unije ter nacionalne zakonodaje in običaji.

- (3) Člen 31 (revidirane) Evropske socialne listine¹ potrjuje zavezo vseh pogodbenic, da pospešujejo dostop do nastanitve primernega standarda, preprečujejo in zmanjšujejo brezdomstvo z namenom, da bi ga postopno odpravile, in vplivajo na ceno nastanitve tako, da bo dostopna tistim brez zadostnih sredstev.
- (4) Evropski parlament, Svet Evropske unije in Komisija so novembra 2017 razglasili evropski steber socialnih pravic². Načelo 19 določa, da se vsem socialno ogroženim zagotavlja dostop do socialnih stanovanj ali kakovostne pomoči pri pridobitvi stanovanj ter zaščita pred prisilno izselitvijo. Poleg tega še navaja, da se brezdomcem zagotovijo primerna zatočišča in storitve, da se spodbudi njihovo socialno vključevanje.
- (5) V skladu s strategijo EU o otrokovih pravicah Priporočilo Sveta (EU) 2021/1004 o vzpostavitvi evropskega jamstva za otroke³ države članice poziva, naj med drugim pomoči potrebnim otrokom zagotovijo učinkovit dostop do primernega stanovanja, pri čemer naj posebno pozornost namenijo preprečevanju in odpravljanju brezdomstva med otroki in družinami. Priporočilo Sveta z dne 30. januarja 2023 o zadostnem minimalnem dohodku za aktivno vključevanje⁴ priporoča združevanje zadostne dohodkovne podpore, vključujočih trgov dela ter dostopa do omogočitvenih in osnovnih storitev, vključno s stanovanji. Priporočilo Sveta z dne 27. novembra 2023 o razvoju okvirnih pogojev za socialno gospodarstvo⁵ države članice poziva, naj v tesnem sodelovanju z javno dostopnimi socialnimi službami priznajo in podprejo vlogo socialnega gospodarstva pri zagotavljanju dostopnih in visokokakovostnih socialnih storitev in storitev oskrbe ter stanovanj, pri čemer naj upoštevajo tudi prikrajšane skupine.

¹ <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=163>.

² Medinstitucionalna razglasitev evropskega stebra socialnih pravic.

³ Priporočilo Sveta z dne 14. junija 2021 o vzpostavitvi evropskega jamstva za otroke (UL L 223, 22.6.2021, str. 14).

⁴ Priporočilo Sveta z dne 30. januarja 2023 o zadostnem minimalnem dohodku za aktivno vključevanje (UL C 41, 3.2.2023, str. 1).

⁵ Priporočilo Sveta z dne 27. novembra 2023 o razvoju okvirnih pogojev za socialno gospodarstvo (UL C, C/2023/1344, 29.11.2023).

- (6) V strategiji za enakost spolov za obdobje 2026–2030⁶ je poudarjeno, da se z negotovimi stanovanjskimi razmerami soočajo zlasti ženske, saj so prekomerno zastopane med starši samohranilci, starejšimi in žrtvami nasilja zaradi spola. Direktiva (EU) 2024/1385 o boju proti nasilju nad ženskami in nasilju v družini⁷ države članice poziva, naj med drugim zagotovijo, da podporne službe žrtvam zagotavljajo informacije in podporo pri dostopu do nastanitve.
- (7) Priporočilo Sveta z dne 12. marca 2021 o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov⁸ države članice poziva, naj zagotovijo enako obravnavo Romov pri dostopu do med drugim ustreznih desegregiranih stanovanj in osnovnih storitev.⁹ V strategiji za enakost LGBTIQ+ oseb za obdobje 2026–2030¹⁰ je poudarjeno, da diskriminacija in pomanjkanje družbene sprejetosti prispevata k visoki stopnji revščine in brezdomstva med LGBTIQ+ osebami. Komisija v sporočilu „Okrepitev strategije o pravicah invalidov do leta 2030“ poziva k zagotavljanju dostopa do cenovno ugodnih in dostopnih stanovanj za invalide v skladu s Konvencijo ZN o pravicah invalidov.

⁶ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, COM/2026/113 final:Strategija za enakost spolov za obdobje 2026–2030.

⁷ Direktiva 2024/1385 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. maja 2024 o boju proti nasilju nad ženskami in nasilju v družini (UL L, 2024/1385, 24.5.2024).

⁸ Priporočilo Sveta z dne 12. marca 2021 o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov (UL C 93, 19.3.2021, str. 1).

⁹ Dopolnjeno s Sporočilom Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu: Unija enakosti:strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov, COM/2020/620 final.

¹⁰ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, *Unija enakosti: strategija za enakost LGBTIQ+ oseb za obdobje 2026–2030*, COM(2025) 725 final.

- (8) Priporočilo Sveta z dne 8. decembra 2022 o dostopu do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe¹¹ državam članicam priporoča, naj razvijejo in/ali izboljšajo storitve formalne dolgotrajne oskrbe, zlasti oskrbo na domu in oskrbo v skupnosti. Stanovanja, ki so prilagojena potrebam posameznika po spreminjajoči se oskrbi, so temeljni pogoj za staranje v domačem okolju, pri čemer omogočajo oskrbo na domu in pomagajo preprečevati, da bi se po nepotrebnem uporabljala bivalna oskrba.
- (9) Direktiva (EU) 2024/1346 Evropskega parlamenta in Sveta o standardih za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito¹² določa, da so prosilci za mednarodno zaščito upravičeni do materialnih pogojev za sprejem, ki vključujejo nastanitev, hrano, obleko, izdelke za osebno higieno in dodatek za dnevne izdatke, s harmoniziranimi standardi po vsej EU.
- (10) V členu 16(2) Direktive 2014/92/EU Evropskega parlamenta in Sveta o primerljivosti nadomestil, povezanih s plačilnimi računi, zamenjavi plačilnih računov in dostopu do osnovnih plačilnih računov¹³ (direktiva o plačilnih računih) je navedeno, da države članice zagotovijo, da imajo potrošniki, ki zakonito prebivajo v Uniji, vključno s potrošniki brez stalnega naslova, pravico do odprtega in uporabe osnovnega plačilnega računa pri kreditnih institucijah na njihovem ozemlju. Ta pravica velja ne glede na potrošnikovo prebivališče.

¹¹ Priporočilo Sveta z dne 8. decembra 2022 o dostopu do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe (UL C 476, 15.12.2022, str. 1).

¹² Direktiva (EU) 2024/1346 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. maja 2024 o standardih za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito (UL L, 2024/1346, 22.5.2024).

¹³ Direktiva 2014/92/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. julija 2014 o primerljivosti nadomestil, povezanih s plačilnimi računi, zamenjavi plačilnih računov in dostopu do osnovnih plačilnih računov (UL L 257, 28.8.2014, str. 214).

- (11) Institucije EU, države članice, socialni partnerji in organizacije civilne družbe so 21. junija 2021 podpisali Lizbonsko izjavo o evropski platformi za boj proti brezdomstvu¹⁴. Ta vse podpisnike zavezuje, da vzpostavijo evropsko platformo za boj proti brezdomstvu, da bi se spodbujala oblikovanje in izvajanje na posameznika osredotočenih, stanovanjsko usmerjenih in celostnih pristopov, ter si prizadevajo za odpravo brezdomstva v Evropski uniji do leta 2030, tako da:
- (i) nihče ne spi na prostem zaradi pomanjkanja dostopne, varne in primerne zasilne nastanitve;
 - (ii) nihče ne živi v zasilni ali prehodni nastanitvi dlje, kot je potrebno za uspešno selitev v trajno stanovanjsko rešitev;
 - (iii) nihče ni odpuščen iz ustanove (npr. zapora, bolnišnice, ustanove za oskrbo), ne da bi se mu ponudila primerna nastanitev;
 - (iv) se izselitve preprečijo, kadar je to le mogoče, in nihče ni prisilno izseljen, ne da bi prejel pomoč pri iskanju primerne stanovanjske rešitve, kadar je to potrebno;
 - (v) nihče ni diskriminiran zaradi svojega brezdomskega statusa.
- (12) Evropska platforma za boj proti brezdomstvu je uveljavljen okvir sodelovanja na ravni EU na področju brezdomstva. Zagotavlja sodelovalni forum za pridobivanje znanja, vzajemno učenje ter sodelovanje med državami članicami in deležniki, kar prispeva k oblikovanju politik, podprtemu z dokazi, in večji zmogljivosti izvajanja, tudi v zvezi s preprečevanjem in obravnavanjem stanovanjske izključenosti.

¹⁴ Lizbonska izjava o evropski platformi za boj proti brezdomstvu (21. junij 2021, Lizbona, Portugalska).

- (13) V Izjavi iz La Hulpe¹⁵, ki je bila podpisana 16. aprila 2024 na konferenci na visoki ravni o evropskem stebru socialnih pravic, se priznava, da je brezdomstvo v številnih državah članicah še vedno težava, poziva pa se tudi k nadaljnjim ukrepom v zvezi z dostopnimi, učinkovitimi, zelenimi in cenovno dostopnimi socialnimi stanovanji, da bi zadostili stanovanjskim potrebam vseh, izkoreninili brezdomstvo in spodbujali pristop „najprej stanovanje“. V izjavi se priznava tudi pomen evropske platforme za boj proti brezdomstvu.
- (14) Evropski parlament je v resoluciji, ki jo je sprejel 24. novembra 2020¹⁶, poudaril, da je stanovanje temeljna človekova pravica, ter Komisijo in države članice pozval k odločnejšemu ukrepanju za odpravo brezdomstva v EU do leta 2030. V resoluciji, ki jo je sprejel 10. marca 2026¹⁷, pa je Evropski parlament poudaril potrebo po evropskem pristopu in rešitvah, da se zagotovi razpoložljivost dostojnih in cenovno dostopnih stanovanj, ter države članice pozval, naj razvijejo in izvajajo stanovanjsko usmerjene strategije za zmanjšanje brezdomstva. Resolucija tudi poziva Komisijo, naj zagotovi podporo politiki za boj proti brezdomstvu in spremlja napredek v zvezi s tem.

¹⁵ Izjava iz La Hulpe o prihodnosti evropskega stebra socialnih pravic (16. april 2024, La Hulpe, Belgija).

¹⁶ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 24. novembra 2020 o boju proti brezdomstvu v Evropski uniji (2020/2802(RSP)).

¹⁷ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 10. marca 2026 o stanovanjski krizi v Evropski uniji s ciljem predlagati rešitve za dostojna, trajnostna in cenovno dostopna stanovanja (2025/2070(INI)).

- (15) Izvedbena uredba Komisije (EU) 2017/543 z dne 22. marca 2017¹⁸ o določitvi pravil za uporabo Uredbe (ES) št. 763/2008 Evropskega parlamenta in Sveta o popisih prebivalstva in stanovanj v zvezi s tehničnimi specifikacijami za vsebine in posamezne razčlembe teh vsebin določa statistične opredelitve v zvezi z brezdomstvom in se uporablja do konca leta 2027. Od leta 2028 bo Uredba (EU) 2025/2458 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. novembra 2025¹⁹ o evropski statistiki o prebivalstvu in stanovanjih določala nov pravni okvir za te opredelitve; med drugim predvideva pilotne študije in študije izvedljivosti.
- (16) Evropski odbor regij je v svojem mnenju o izkoreninjenju brezdomstva v Evropski uniji²⁰, sprejetem 2. decembra 2021, pozdravil vzpostavitev platforme in poudaril, da bi morala imeti štiri pomembna področja delovanja, tj. vzajemno učenje, spodbujanje dostopa do financiranja, zbiranje podatkov in spremljanje politike ter prepoznavanje obetavnih inovacij in pomoč pri njihovem razširjanju.
- (17) Evropski ekonomsko-socialni odbor je v svojem mnenju o okviru EU za nacionalne strategije za odpravljanje brezdomstva na podlagi načela „najprej stanovanje“²¹, sprejetem 13. decembra 2023, pozval k razvoju strategije EU za odpravljanje brezdomstva, da bo mogoče nacionalne politike na tem področju upoštevati v evropskem semestru. Predlagal je tudi, da bi morala ta strategija temeljiti na priporočilu Sveta o brezdomstvu.

¹⁸ Izvedbena uredba Komisije 2017/543 z dne 22. marca 2017 o določitvi pravil za uporabo Uredbe (ES) št. 763/2008 Evropskega parlamenta in Sveta o popisih prebivalstva in stanovanj v zvezi s tehničnimi specifikacijami za vsebine in posamezne razčlembe teh vsebin (UL L 78, 23.3.2017, str. 13).

¹⁹ Uredba (EU) 2025/2458 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. novembra 2025 o evropski statistiki o prebivalstvu in stanovanjih, spremembi Uredbe (ES) št. 862/2007 ter razveljavitvi uredb (ES) št. 763/2008 in (EU) št. 1260/2013 (UL L, 2025/2458, 12.12.2025).

²⁰ Mnenje Evropskega odbora regij – Izkoreninjenje brezdomstva v Evropski uniji: lokalni in regionalni vidik (UL C 97, 28.2.2022, str. 26).

²¹ Mnenje EESC 2023/01741 Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Oblikovanje okvira EU za nacionalne strategije za odpravljanje brezdomstva na podlagi načela „najprej stanovanje“.

- (18) V Skupnem poročilu o zaposlovanju za leto 2026²² je navedeno, da bi morale države članice sprejeti ukrepe, da podprejo dostop do cenovno dostopnih stanovanj, socialnih stanovanj ali ustrezne pomoči pri pridobitvi stanovanj, kadar je to ustrezno, preprečijo in odpravljajo brezdomstvo kot najskrajnejšo obliko revščine, obravnavajo socialno izključenost s celostnimi, na posameznika osredotočenimi in stanovanjsko usmerjenimi strateškimi pristopi ter spodbujajo prenovu stanovanjskih stavb in socialnih stanovanj.
- (19) Evropski načrt za cenovno dostopna stanovanja²³, ki ga je Komisija sprejela 16. decembra 2025, priznava, da so nekatere skupine nesorazmerno prizadete zaradi naraščajočih stanovanjskih stroškov in omejenega dostopa do socialnih in cenovno dostopnih stanovanj ter da je brezdomstvo vztrajen in zapleten izziv, ki ga je treba obravnavati s stanovanjsko usmerjenimi rešitvami, kot je pristop „najprej stanovanje“, ki jih spremljajo celostni pristopi za boj proti revščini in izključenosti.
- (20) V prvi strategiji EU za boj proti revščini, ki jo je Komisija sprejela 6. maja 2026, so cene stanovanj opredeljene kot poseben izziv za tiste, ki se soočajo z revščino ali so izpostavljeni tveganju revščine, navedeno pa je tudi, da je dostop do cenovno dostopnih, trajnostnih in kakovostnih stanovanj bistven predpogoj za vključevanje v družbo in na trg dela.
- (21) Cilja št. 1 in 11 ZN glede trajnostnega razvoja do leta 2030 pozivata k odpravi skrajne revščine, vključno z brezdomstvom, povsod po svetu in zagotavljanju dostopa vseh do ustreznega, varnega in cenovno dostopnega stanovanja.
- (22) Brezdomstvo ostaja najskrajnejša in najvidnejša oblika revščine in socialne izključenosti v Evropski uniji. Prizadene posameznike in družine v vseh državah članicah ter spodkopava načela dostojanstva, enakosti in socialne pravičnosti, na katerih temelji Unija. Kljub dosedanjim prizadevanjem brezdomstvo v več državah članicah narašča, po ocenah pa se z njim sooča več kot milijon ljudi²⁴.

²² Evropska komisija: Generalni direktorat za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje, Joint employment report 2026 – As adopted by the EPSCO Council on 9 March 2026 (Skupno poročilo o zaposlovanju za leto 2026, ki ga je Svet EPSCO sprejel 9. marca 2026), Urad za publikacije Evropske unije, 2026.

²³ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, COM/2025/1025 final:Evropski načrt za cenovno dostopna stanovanja.

²⁴ Podatkovna zbirka OECD o cenovno dostopnih stanovanjih | OECD.

- (23) Stanovanjska izključenost se nanaša na nezmožnost posameznika ali gospodinjstva, da dostopa do dostojnega in stabilnega stanovanja, ki izpolnjuje osnovne standarde varnosti, pravne varnosti, dostopnosti in cenovne dostopnosti, ali da ga obdrži. Njena najvidnejša in najskrajnejša oblika je brezdomstvo, ki zajema ljudi, ki spijo na prostem ter v zasilnih in začasnih nastanitvah za brezdomce. Vendar je stanovanjska izključenost širši pojem in vključuje tiste, ki imajo streho nad glavo, vendar živijo v neprimernih ali negotovih razmerah. O negotovi nastanitvi govorimo, kadar posameznikom grozita izselitev ali nasilje v družini ali kadar imajo nestabilne najemne pogodbe. O neprimerni nastanitvi pa govorimo, kadar posamezniki prebivajo v stanovanjih podstandardne kakovosti, ki nimajo osnovne opreme (kot so notranje stranišče na splakovanje ali sanitarni prostori). Takšna stanovanja so lahko v zelo slabem stanju, močno prenatrpana ali niso prilagojena ljudem z dodatnimi potrebami (kot so starejši, invalidi in osebe, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo).
- (24) Stanovanja so ključni družbeni dejavnik zdravja, socialne vključenosti in kohezivne družbe, medtem ko lahko pomanjkanje stanovanj, stanovanja slabe kakovosti ali življenje v segregiranih stanovanjskih okoljih negativno vplivajo na kakovost življenja, vključno z duševnim in telesnim zdravjem, dobro počutje ter zaposlitvene in izobraževalne možnosti posameznikov in skupnosti.
- (25) Stanovanjska izključenost in brezdomstvo sta posledica zapletene interakcije strukturnih, institucionalnih in osebnih dejavnikov. Mednje spadajo revščina, brezposelnost, pomanjkanje socialnih in cenovno dostopnih stanovanj ali kakovostne pomoči pri pridobitvi stanovanj, diskriminacija, slabo duševno in telesno zdravje, zloraba psihoaktivnih snovi in nasilje v družini.
- (26) Leta 2024 je v Uniji skoraj 6 % oseb, starih 16 let ali več, ki so v zadnjih petih letih iskali stanovanje, poročalo, da so se vsaj enkrat počutile diskriminirane. Delež tistih, ki so se počutile diskriminirane, je bil pri osebah s tveganjem revščine ali socialne izključenosti (10 %) dvakrat večji kot pri osebah, ki niso izpostavljene takšnemu tveganju (5 %). Leta 2024 je približno 17 % prebivalstva Unije živelo v prenaseljenem domu.

- (27) Pomanjkanje socialnih in cenovno dostopnih stanovanj je velika ovira v boju proti stanovanjski izključenosti in brezdomstvu. Med letoma 2013 in 2024 so se nominalne cene stanovanj po vsej Uniji zvišale za več kot 60 % in rasle hitreje kot dohodki gospodinjstev, pri čemer so se v več državah članicah v povprečju zvišale za več kot 220 %. Istočasno so se povprečne najemnine zvišale za približno 20 %, pri čemer so nove najemne pogodbe na splošno bistveno dražje od starejših, zlasti na mestnih in turističnih območjih. Stanovanjski stroški, vključno z vodo, elektriko, ogrevanjem in hlajenjem, plinom ter drugimi gorivi, so se v primerjavi s povprečjem Unije zvišali v 17 državah članicah, pri čemer so se v nekaterih državah članicah zvišali za več kot 80 % nad povprečjem EU, v desetih državah članicah pa so se znižali.
- (28) Ponudba stanovanj s težavo sledi vse večjemu povpraševanju, med drugim zaradi visokih stroškov gradnje, pomanjkanja inovacij, pomanjkanja strokovno usposobljene delovne sile, migracij in pretirane birokracije. Cene gradnje v Uniji so se med letoma 2010 in 2024 zvišale za 56 %, v nekaterih državah članicah pa celo za več kot 170 %. Število stanovanjskih gradbenih dovoljenj (število stanovanj) se je med letoma 2021 in 2024 zmanjšalo za 22 %, obstoječi stanovanjski fond pa ni v celoti izkoriščen, saj je približno 20 % stanovanj v EU praznih ali premalo zasedenih (vključno s sezonskimi ali sekundarnimi prebivališči in stanovanjskimi enotami, ki so bile kupljene kot naložbe in se ne uporabljajo kot primarna prebivališča).

- (29) V teh razmerah je povečanje ponudbe socialnih in cenovno dostopnih stanovanj ključno za obravnavanje stanovanjske izključenosti. Potrebne so zlasti nadaljnje naložbe, da se podprejo gradnja novih stanovanj, prenova, in, kadar je to mogoče, učinkovitejša uporaba obstoječih premalo zasedenih in nezasedenih stanovanj, med drugim s spodbudami za najem nepremičnin v zasebni lasti, spremembo namembnosti obstoječega stavbnega fonda, npr. poslovnih stavb. Revizija pravil o državni pomoči za storitve splošnega gospodarskega pomena v okviru evropskega načrta za cenovno dostopna stanovanja in vmesna uredba za pregled skladov kohezijske politike EU²⁵ prispevata k razvoju omogočitelvenega okvira za naložbe v socialna in cenovno dostopna stanovanja (v okviru vmesnega pregleda so države članice in regije do marca 2026 prerazporedile vsaj 3,3 milijarde EUR za cenovno dostopna in trajnostna stanovanja). Ta vmesna regulativna prožnost in možnost višje stopnje sofinanciranja Unije za stanovanjske naložbe ostajata na voljo za podporo nadaljnjemu reprogramiranju do leta 2029–2030.
- (30) V skladu z načeli novega evropskega Bauhauasa bi bilo treba dostop do primernih, trajnostnih, cenovno dostopnih in kakovostnih stanovanj obravnavati kot del širšega socialnega in teritorialnega ekosistema, ki podpira vključevanje, življenje v skupnosti, mobilnost delovne sile, dostop do izobraževanja in usposabljanja, zdravje, dolgotrajno oskrbo, neodvisno življenje in socialno kohezijo. Stanovanjske politike so učinkovitejše in ustvarjajo dodano socialno vrednost, kadar so kombinirane z lokalnimi ukrepi, infrastrukturo in storitvami skupnosti ter zasnovane za spodbujanje vključujočih in trajnostnih sosesk, ki izpolnjujejo potrebe prebivalcev.

²⁵ Uredba (EU) 2025/1914 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. septembra 2025 o spremembi uredb (EU) 2021/1058 in (EU) 2021/1056 glede posebnih ukrepov za obravnavanje strateških izzivov v okviru vmesnega pregleda (UL L, 2025/1914, 19.9.2025).

- (31) Za povečanje ponudbe in cenovne dostopnosti lahko države članice, odvisno od nacionalnih okoliščin, izkoristijo različne stanovanjske modele, vključno s socialnimi in javnimi stanovanji, neprofitnimi in omejeno profitnimi stanovanji, stanovanjskimi zadrugami, agencijami za oddajanje socialnih stanovanj in drugimi neprofitnimi modeli ali modeli v javnem interesu. Ti modeli, ki jih pogosto izvajajo organizacije socialnega gospodarstva, lahko prispevajo k dolgoročni cenovni dostopnosti, zmanjšajo izpostavljenost škodljivim špekulacijam ter pripomorejo k boljši uporabi obstoječih stanovanj, zemljišč in naložbenih virov. Inovativni koncepti sobivanja, med drugim medgeneracijsko bivanje, skupnostno bivanje in ureditve s skupnimi prostori, lahko tudi prispevajo k reševanju izzivov, povezanih z družbeno izolacijo, premajhno zasedenostjo stavb in pomanjkanjem lokalnih stanovanj. Vzajemno učenje lahko pomaga opredeliti uspešne modele, ki se že izvajajo v drugih državah članicah.
- (32) Stanovanjski sistemi se lahko med državami članicami razlikujejo. Socialna stanovanja so v številnih državah članicah zelo koristen instrument, medtem ko se v drugih državah članicah uporabljajo alternativni sistemi. Poleg tega se pojmi, kot so socialna in cenovno dostopna stanovanja, v državah članicah razumejo na različne načine, kar odraža nacionalne okoliščine in institucionalne okvire.
- (33) Za povečanje ponudbe socialnih in cenovno dostopnih stanovanj so potrebni stabilni okviri upravljanja in naložb, vključno z javno-zasebnimi partnerstvi, partnerstvi v javnem interesu ter novimi, razširjenimi partnerstvi med javnim in zasebnim sektorjem ter prebivalstvom (s poudarkom na vključevanju bodočih prebivalcev). Pomembno je sodelovanje med javnimi organi, organizacijami socialnega gospodarstva, ponudniki socialnih in cenovno dostopnih stanovanj, zasebnimi podjetji za gradnjo stanovanj, izobraževalnimi ustanovami, delodajalci, finančnimi institucijami in drugimi deležniki. Kombinirano financiranje, najemnina na podlagi stroškov, obnovljivi skladi, javna jamstva, dolgoročni zakupi javnih zemljišč in drugi mehanizmi financiranja v javnem interesu lahko pomagajo mobilizirati potrpežljivi kapital in olajšajo dolgoročno cenovno dostopnost. Poleg tega lahko države članice spodbujajo in podpirajo inovativne in vključujoče stanovanjske projekte od spodaj navzgor, pri katerih prihodnji stanovalci skupaj načrtujejo in financirajo svoj stanovanjski projekt.

- (34) Stanovanjska izključenost in brezdomstvo lahko nesorazmerno prizadeneta nekatere skupine prebivalstva, pri čemer se obseg in sestava prizadetih znatno razlikujeta glede na nacionalne, regionalne in lokalne okoliščine. Nekatere osebe in skupine so lahko še posebej prikrajšane pri dostopu do stanovanj in izpostavljene večjemu tveganju stanovanjske izključenosti ali brezdomstva, pri čemer se lahko te okoliščine tudi prekrivajo. Med njimi so mladi (npr. študenti, ki si ne morejo privoščiti študentskih stanovanj ali dostopati do njih, ali osebe, ki zapuščajo institucionalno ali alternativno oskrbo), brezposelni, osebe, izpostavljene tveganju revščine zaposlenih, ranljive družine (vključno s starši samohranilci in večjimi družinami z otroki), žrtve nasilja na podlagi spola in osebe, ki so preživele takšno nasilje, starejši v negotovi stanovanjski situaciji, invalidi ali osebe, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, Romi, osebe z migrantskim ozadjem, pripadniki rasnih ali etničnih manjšin in LGBTIQ+ osebe.
- (35) Preprečevanje stanovanjske izključenosti in brezdomstva v kombinaciji z dostopom do primernih in varnih stanovanj ter celostnimi, na posameznika osredotočenimi podpornimi storitvami je eno najučinkovitejših orodij za odpravo brezdomstva. Države članice bi bilo treba pozvati, naj okrepijo preventivne politike, ki zajemajo univerzalne preventivne ukrepe, predhodne ukrepe, namenjene prebivalstvu z visokim tveganjem, ukrepe za preprečevanje kriz za osebe in gospodinjstva, ki so na pragu brezdomstva, ter nujne ukrepe za zagotovitev pravočasnega dostopa do začasne nastanitve.
- (36) Orodja za zgodnje ukrepanje, kot so mediacija pri zaostalih plačilih najemnin in hipotekarnih posojil, svetovanje glede dolgov, pravna pomoč v zvezi s pravicami najemnikov in najemodajalcev, sistemi zgodnjega opozarjanja in kratkoročna finančna podpora, niso dosledno na voljo v vseh državah članicah, krepitev teh mehanizmov pa je bistvena za učinkovito preprečevanje stanovanjske izključenosti.
- (37) Za preprečevanje prisilnih izselitev²⁶ in zagotavljanje podpore med preselitvami je potreben pravičen pravni okvir za varnost najemnikov, stanovanjsko stabilnost in pravice najemodajalcev. Sodelovanje z lokalnimi organi, socialnimi službami in službami za mediacijo, vključno z agencijami za oddajanje socialnih stanovanj, lahko zmanjša tveganje brezdomstva in olajša prehode.

²⁶ „Prisilna izselitev“, kot jo je opredelil Odbor ZN za ekonomske, socialne in kulturne pravice UNHCR, splošna pripomba št. 7 (1997) „Pravica do ustreznega stanovanja: prisilne izselitve“ (20/05/97).

- (38) Stanovanjsko usmerjeni pristopi, vključno z modelom „najprej stanovanje“, ki združujejo hiter dostop do dolgoročnega in varnega stanovanja s prilagojenimi in celostnimi podpornimi storitvami, vključno s socialno, zdravstveno in zaposlitveno podporo, prilagojeno individualnim potrebam, so pokazali trajnostne pozitivne rezultate pri preprečevanju in zmanjševanju stanovanjske izključenosti in brezdomstva ter spodbujanju socialnega in ekonomskega vključevanja.
- (39) Upravne zahteve za dostop do pomoči, vključno z obvezno predložitvijo dokazila o stalnem prebivališču, lahko ustvarjajo ovire za osebe, ki se soočajo z brezdomstvom ali stanovanjsko izključenostjo. Z odpravo ali prilagoditvijo takšnih zahtev, kadar je ustrezno, se lahko izboljša uporaba razpoložljive podpore in pomagajo odpraviti temeljni vzroki stanovanjske izključenosti.
- (40) Naraščajoči stanovanjski stroški ter omejen dostop do socialnih in cenovno dostopnih stanovanj lahko ovirajo mobilnost na trgu dela, saj se posamezniki morda ne morejo preseliti na območja, kjer so na voljo zaposlitvene možnosti. To lahko vpliva na konkurenčnost in gospodarsko rast. Reševanje vprašanja cenovne dostopnosti in razpoložljivosti stanovanj je ključen del podpore udeležbi na trgu dela in zagotavljanja učinkovitega delovanja trgov dela.
- (41) Različne opredelitve, sistemi spremljanja in metodologije zbiranja podatkov, ki se uporabljajo v državah članicah, omejujejo razpoložljivost primerljivih podatkov o brezdomstvu na ravni Unije.
- (42) Zanesljivi in ustrezni podatki, ki se redno zbirajo, ter statistični dokazi o stanovanjski izključenosti in brezdomstvu so ključni za učinkovito oblikovanje, spremljanje in ocenjevanje politik, ki pomagajo pri oceni napredka brez povečanja upravnega bremena.
- (43) Za reševanje stanovanjske izključenosti in brezdomstva sta potrebna medsektorsko usklajevanje in upravljanje na več ravneh, pri katerem sodelujejo Evropska unija, organi na nacionalni, regionalni in lokalni ravni ter civilna družba, organizacije socialnega gospodarstva, ponudniki stanovanj in osebe z izkušnjo brezdomstva.

- (44) Partnerstva z organizacijami, ki nudijo podporo osebam, ki se soočajo z brezdomstvom, in osebam, ki se soočajo s stanovanjsko izključenostjo v širšem smislu, lahko okrepijo javna prizadevanja za nudenje storitev, ki spodbujajo socialno vključenost in ustvarjajo stabilne stanovanjske rešitve za posamezne ciljne skupine. Organizacije socialnega gospodarstva lahko z nudenjem dodatnih storitev, kot je vključevanje na trg dela, pomagajo zagotoviti prehod v stabilno življenje.
- (45) Za učinkovito ukrepanje za preprečevanje in zmanjšanje stanovanjske izključenosti so potrebni ustrezno in stabilno financiranje ter učinkovita uporaba in usklajevanje razpoložljivih finančnih sredstev Unije ter nacionalnih, regionalnih in lokalnih finančnih sredstev v skladu s pristojnostmi in proračunskimi okviri držav članic.
- (46) Evropska tipologija brezdomstva in stanovanjske izključenosti (ETHOS) je bila razvita kot okvir za izboljšanje razumevanja in merjenja brezdomstva v Evropi ter zagotovitev skupnega „jezika“ za transnacionalne izmenjave o brezdomstvu. V okviru ETHOS so klasificirane življenjske situacije, ki pomenijo oblike brezdomstva in stanovanjske izključenosti, tj.:
- biti brez strehe nad glavo (brez kakršnega koli zatočišča, spanje na prostem),
 - biti brez stanovanja (z začasnim prostorom za spanje v institucijah ali zavetiščih),
 - živeti v negotovih nastanitvah (z grožnjo hude izključenosti zaradi negotovega najema, izselitve, družinskega nasilja, začasnega prebivanja pri sorodnikih ali prijateljih),
 - živeti v neprimernih nastanitvah (v začasnih ali nekonvencionalnih strukturah, v neprimernih stanovanjih, v izjemno prenaseljenih stanovanjih) –

SPREJEL NASLEDNJE PRIPOROČILO:

PREDMET UREJANJA

- (1) Brez poseganja v nacionalne pristojnosti držav članic to priporočilo določa smernice za boj proti socialni izključenosti ter zlasti za:
 - (a) podporo državam članicam pri preprečevanju in reševanju stanovanjske izključenosti, zlasti brezdomstva;
 - (b) spodbujanje oblikovanja, izvajanja in izboljšanja nacionalnih, regionalnih in lokalnih strateških okvirov na podlagi na posameznika osredotočenih, stanovanjsko usmerjenih in celostnih politik.

OPREDELITVE POJMOV

- (2) V tem priporočilu se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:
 - (a) „stanovanjska izključenost“ pomeni situacije, v katerih posamezniki ali gospodinjstva nimajo dostopa do primerne in/ali varnega stanovanja. Zajema zlasti osebe, ki se soočajo z brezdomstvom (tj. osebe, ki so brez strehe nad glavo ali brez stanovanja), in osebe, ki neprostovoljno živijo v negotovi stanovanjski situaciji, na primer v neprimernih ali negotovih stanovanjih;
 - (b) „zasilna nastanitev“ pomeni nastanitev, kot so nočna zavetišča, katere glavni namen je zadovoljiti nujno potrebo po zatočišču in dostopu do osnovnih sanitarnih prostorov;
 - (c) „začasna nastanitev“ pomeni časovno omejeno nastanitev, ki se zagotovi med iskanjem dolgoročne in varne stanovanjske rešitve;
 - (d) „stanovanjsko usmerjeni pristopi“ pomenijo modele politik in izvajanja storitev, ki dajejo prednost zagotavljanju hitrega dostopa do primernih, cenovno dostopnih, dolgoročnih in varnih stanovanj, po potrebi skupaj s celostnimi, na posameznika osredotočenimi podpornimi storitvami za stanovanjsko stabilnost in socialno vključevanje, kot je pristop „najprej stanovanje“.

MEDSEKTORSKA PRIPOROČILA

(3) Državam članicam se priporoča, naj:

- (a) sprejmejo, revidirajo ali nadgradijo obstoječe nacionalne in regionalne strateške okvire za boj proti stanovanjski izključenosti in brezdomstvu na podlagi na posameznika osredotočenih, stanovanjsko usmerjenih in celostnih politik v skladu s tem priporočilom, da se okrepijo prizadevanja za odpravo brezdomstva v Evropski uniji. To bi bilo treba storiti z vključitvijo in sodelovanjem regionalnih in lokalnih organov ter drugih ustreznih partnerjev, ob spoštovanju delitve pristojnosti znotraj držav članic;
- (b) glede na nacionalne okoliščine opredelijo negotove stanovanjske situacije, zlasti ob upoštevanju tveganj revščine ali socialne izključenosti;
- (c) razvijejo prilagojene ukrepe za boj proti stanovanjski izključenosti in brezdomstvu ter sprejmejo na posameznika osredotočen, stanovanjsko usmerjen pristop, pri čemer naj se, kadar je ustrezno, oprejo na načelo „najprej stanovanje“ in načelo novega evropskega Bauhausa, vključno s participativno, lokalno in vključujočo zasnovo, z zagotavljanjem celostnih storitev, kot so socialna pomoč, zdravstveno varstvo, dolgotrajna oskrba in aktivacija trga dela, v kombinaciji s pomočjo pri pridobitvi stanovanj;
- (d) določijo relevantne, časovno opredeljene, dosegljive in merljive cilje v skladu z Lizbonsko izjavo, vključno z naslednjimi:
 - (i) vsaki osebi, ki spi na prostem (tj. osebam v „primarnem brezdomstvu“²⁷, ki spijo na ulici brez zatočišča v bivalnih prostorih), se ponudi zasilna nastanitev;

²⁷ Izvedbena uredba Komisije (EU) 2017/543 z dne 22. marca 2017 o določitvi pravil za uporabo Uredbe (ES) št. 763/2008 Evropskega parlamenta in Sveta o popisih prebivalstva in stanovanj v zvezi s tehničnimi specifikacijami za vsebine in posamezne razčlenbe teh vsebin (UL L 78, 23.3.2017, str. 13).

- (ii) osebe, ki bivajo v zasilni ali začasni nastanitvi (osebe v „sekundarnem brezdomstvu“), ali osebe, ki so bile odpuščene iz katere koli ustanove, prejmejo učinkovito podporo za čimprejšnji dostop do dolgoročnih in varnih stanovanjskih rešitev.

PREPOZNAVANJE OSEB, KI SE SOOČAJO S STANOVANJSKO IZKLJUČENOSTJO ALI SO IZPOSTAVLJENE TVEGANJU STANOVANJSKE IZKLJUČENOSTI

- (4) Državam članicam se priporoča, naj:
 - (a) okrepijo zbiranje podatkov o težko dosegljivih skupinah, vključno z osebami, ki se soočajo z brezdomstvom, in mehanizme za njihovo stalno spremljanje ter brez pretiranega upravnega bremena pripravijo redne, celovite in primerljive podatke, vključno, kjer je to mogoče in brez nesorazmernega bremena in stroškov za države članice, z razčlenjenimi statističnimi podatki o stanovanjski izključenosti in brezdomstvu na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, ob spoštovanju pravil o varstvu podatkov in po možnosti z uporabo obstoječih virov podatkov;
 - (b) uskladijo merila za prepoznavanje oseb, ki se soočajo s stanovanjsko izključenostjo ali so izpostavljeni tveganju stanovanjske izključenosti, v vseh relevantnih službah, kot so socialne službe, službe za zaposlovanje, izobraževalne službe, pravosodne službe ter službe za zaščito otrok, ter vzpostavijo hitro, učinkovito in pravočasno izmenjavo informacij med temi službami;
 - (c) razmislijo o razvoju ali izboljšanju sistemov zgodnjega opozarjanja za prepoznavanje gospodinjstev, ki so izpostavljena tveganju stanovanjske izključenosti, ter pri tem zagotovijo pravočasno ozaveščanje in preventivno podporo; količinsko opredelijo in ocenijo stanovanjske potrebe oseb, ki se soočajo z brezdomstvom, in oseb v negotovi stanovanjski situaciji; razvijejo prilagojene strategije prepoznavanja za tiste, katerih število je pogosto podcenjeno ali ki so skriti.

PREPREČEVANJE STANOVANJSKE IZKLJUČENOSTI

(5) Državam članicam se priporoča, naj:

- (a) v svojih strateških okvirih osebam, ki so izpostavljene tveganju stanovanjske izključenosti, pomagajo obdržati primerno stanovanje z usmerjenimi ukrepi, med katerimi so svetovanje glede dolgov in stanovanja, sistemi zgodnjega opozarjanja, nujna pomoč pri najemu, mediacija in drugi blažilni ukrepi, kot je obravnavanje energetske revščine; zagotovijo razpoložljivost prilagojenih stanovanj ter dostopnost in razumne prilagoditve za invalide ali osebe, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, pri tem pa preprečijo nesorazmerno breme za gradnjo in prenovo;
- (b) zagotovijo pravočasen in učinkovit dostop do informacij, zlasti za osebe, ki so izpostavljene tveganju stanovanjske izključenosti, o razpoložljivih ukrepih stanovanjske, socialne in dohodkovne podpore ter pomoči brezdomcem, vključno z zagotavljanjem informacij v dostopnih oblikah, ter razmislijo o dejavnostih ozaveščanja, da bi zmanjšali neuveljavljanje pravic;
- (c) redno spremljajo in po potrebi ocenijo zadostnost dohodkovne podpore, vključno s stanovanjskimi dodatki, glede na stanovanjske stroške, na primer z mehanizmi za prilagoditev, ki se odzivajo na trende stroškov. Pri ocenjevanju zadostnosti je treba upoštevati potrebo po preprečevanju pasti revščine;
- (d) po potrebi vzpostavijo mehanizme za preprečevanje izselitev z zgodnjim in sistematičnim posredovanjem socialnih služb, pristojnih pravosodnih organov in drugih povezanih služb. Takšni ukrepi lahko vključujejo intenzivno podporo osebam, ki jim grozi izselitev, pri odplačevanju zaostalih plačil najemnine, kadar pa se izselitvi ni mogoče izogniti, pa dejavno pomoč pri iskanju alternativne stanovanjske rešitve, prilagojene potrebam zadevne osebe ali gospodinjstva;

- (e) okrepijo preventivne in zaščitne ukrepe v zvezi s prisilnimi izselitvami, zlasti za družine z otroki, s posebnim poudarkom na samohranilskih gospodinjstvih. Države članice bi morale zagotoviti pregledne in pravočasne postopke, ki upoštevajo sorazmernost, dolžno postopanje in učinkovita pravna sredstva, hkrati pa spoštujejo pravice najemodajalcev;
- (f) zagotovijo, da noben otrok ni prikrajšan za primerno stanovanje, pri čemer po potrebi poskrbijo za pravočasno in ustrezno nadomestno nastanitev, hkrati pa ohranijo enotnost družine v otrokovo korist;
- (g) zagotovijo, da noben otrok ali mlajša odrasla oseba ne zapusti institucionalne oskrbe ali rejništva brez primerne stanovanja in celovitih podpornih storitev, vključno s finančno podporo in pripravljalnimi programi, da bi jim pomagali pri prehodu iz oskrbe;
- (h) vzpostavijo zgodnje preventivno svetovanje v izobraževalnih ustanovah, po potrebi na podlagi obstoječih storitev šolskega svetovanja, ter v delovnih okoljih ali institucionalnih okoljih za mlade, da bi pomagali odkrivati stiske, preprečili zgodnje opuščanje šolanja in olajšali ustrezen napotitev na pristojne službe ter preprečili stanovanjsko izključenost med otroki in mladimi;
- (i) starejšim in invalidom zagotovijo dostop do svetovanja in socialne podpore, da bi preprečili stanovanjsko izključenost;
- (j) zagotovijo enako obravnavo oseb, ki so izpostavljene tveganju diskriminacije, pri dostopu do primernih stanovanj in osnovnih storitev pri vseh oblikah lastništva stanovanj;
- (k) zagotovijo pravočasno in prilagojeno podporo osebam, ki zapuščajo ustanove, na primer zapore, bolnišnice, nastanitvene centre za prosilce za mednarodno zaščito in ustanove za oskrbo, da se jim zagotovi dolgoročna nastanitev. To vključuje osebe z večjimi potrebami na področju duševnega zdravja, zlorabe psihoaktivnih snovi ali dolgotrajne oskrbe. Države članice bi lahko v ta namen spodbujale medsektorske protokole za odpust iz ustanov, ob vključevanju pristojnih javnih organov in ustreznih ponudnikov storitev, ter okrepljene podporne ukrepe za preprečevanje motenj v poteh oskrbe.

PODPORA OSEBAM, KI SE SOOČAJO Z BREZDOMSTVOM

- (6) Da bi skrajšali čas, ko se ljudje soočajo z brezdomstvom ali potrebujejo zasilno ali začasno nastanitev, se državam članicam priporoča, naj zagotovijo na posameznika osredotočeno, celostno in dostopno podporo:
- (a) z dostopnimi in vključujočimi podpornimi sistemi, ki na primer vključujejo oceno individualnih potreb, prilagojene načrte podpore, posebne podporne funkcije (na primer osebe, ki vodijo posamezne primere, in svetovalci za stanovanja) in celostno obravnavo primera za najbolj kompleksne primere; z ozaveščanjem in večdisciplinarnimi ekipami v skupnosti, v katerih sodelujejo zdravstveni delavci, delavci v oskrbi, socialni delavci in banke hrane. Ekipe za ozaveščanje bi lahko zagotavljale tudi informacije in smernice za pomoč pri dostopu do pravic, osnovnih storitev, registra o osebnem stanju in dokumentacije, izobraževanja in vključevanja na trg dela;
 - (b) z zagotovitvijo, da se pri vseh ukrepih javnega reda v zvezi z javnimi prostori spoštujejo dostojanstvo in temeljne pravice osebam, ki se soočajo z brezdomstvom;
 - (c) s standardi, ki zagotavljajo dosledne in visokokakovostne podporne storitve, vključno s specifično podporo za otroke;
 - (d) s pristopom „vse na enem mestu“ s pravočasnimi in poenostavljenimi napotitvami na pristojne urade za socialno varnost, socialno pomoč ter lahko dostopne socialne in zdravstvene storitve;
 - (e) s podpornimi sistemi, ki pomagajo preprečevati nepotrebno ločevanje družin v otrokovo korist in zagotavljajo, da noben otrok ni brez strehe nad glavo ali v zasilnem zatočišču, začasni nastanitvi ali drugih oblikah brezdomstva;
 - (f) z aktivno podporo zaposlovanju, med drugim z olajšanjem prijave pri službah za zaposlovanje ter razvojem posamezniku prilagojenih poti do zaposlitve, socialno podporo in podporo za ohranitev zaposlitve ter podporo za delodajalce;

- (g) z zagotavljanjem, da so osebe, ki se soočajo z brezdomstvom, seznanjene s tem, da imajo v skladu z zakonodajo Unije²⁸ pravico do odprtja in uporabe osnovnega plačilnega računa pri kreditnih institucijah na njihovem ozemlju, ne glede na to, ali imajo stalni naslov;
- (h) z razširitvijo dostopa do stabilnih stanovanjskih rešitev za osebe, ki se soočajo z brezdomstvom, vključno z družinami z otroki, s sodelovanjem z javnimi in zasebnimi ponudniki stanovanj, agencijami za oddajanje socialnih stanovanj in mehanizmi vključujočega dodeljevanja ter z združenimi modeli in modeli v skupnosti, ki jih spremljajo ustrezne podporne storitve, ter s spodbujanjem usklajevanja med organizacijami, ki delujejo v lokalnih skupnostih, in javnimi zavodi, da bi preprečili prekinitev podpore, potem ko se zagotovi nastanitev;
- (i) z zagotavljanjem razpoložljivosti, varnosti in dostopnosti zasilnih in začasnih nastanitev, vključno z nastanitvami, ločenimi po spolu, ki nudijo ustrezno podporo in izpolnjujejo potrebe vseh oseb, ki se soočajo z brezdomstvom, vključno z družinami z otroki in žrtvami nasilja v družini in spolnega nasilja, ob podpiranju njihovega prehoda v stabilno nastanitev;
- (j) s priznavanjem in podpiranjem vloge oseb z izkušnjo brezdomstva pri izboljšanju zaupanja, dostopnosti in učinkovitosti ukrepov podpornih storitev ter ukrepov, ki olajšujejo dostop do socialnega vključevanja in stanovanj;
- (k) z ukrepi za preprečevanje in odpravljanje stigmatizacije in diskriminatornih praks pri dostopu do stanovanj, kot so pregledna merila za čakalne seznane za socialna stanovanja, usposabljanje za odpravljanje nezavedne pristranskosti za strokovnjake na stanovanjskem področju in podporne storitve za najemnike, ki se soočajo z diskriminacijo;

²⁸ Direktiva 2014/92/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. julija 2014 o primerljivosti nadomestil, povezanih s plačilnimi računi, zamenjavi plačilnih računov in dostopu do osnovnih plačilnih računov (UL L 257, 28.8.2014, str. 214).

- (1) z okrepitvijo storitev socialne podpore, ki temeljijo na ozaveščanju, in usklajevanja med storitvami skupnosti in javnimi storitvami za ljudi, ki živijo v neformalnih naseljih, da bi izboljšali dostop do stabilnih in varnih stanovanj.

DOSTOP DO PRIMERNIH IN VARNIH STANOVANJSKIH REŠITEV

- (7) Državam članicam se priporoča, naj povečajo ponudbo socialnih in cenovno dostopnih stanovanj v odziv na demografske potrebe, lokalno pomanjkanje in teritorialne razlike, zlasti tako, da:
 - (a) spodbujajo pogoje dolgoročnega najema za zasebne najemodajalce in najemnike:
 - z zagotovitvijo pravnega okvira, ki olajšuje varno in dobro delujočo uporabo dolgoročnih najemnih pogodb;
 - z omogočanjem, kadar je ustrezno, ciljne uporabe sorazmernih finančnih spodbud za najemodajalce, da bi ponudili dolgoročne, cenovno dostopne in varne stanovanjske rešitve, zlasti za družine z otroki in mlade;
 - z izboljšanjem pravne jasnosti in učinkovitosti ustreznih postopkov izselitve ter
 - z uravnoteženjem fonda stanovanj za dolgoročni najem, ki se uporabljajo za namene kratkoročnega najema, kadar je to ustrezno utemeljeno;
 - (b) zagotovijo, da ukrepi za prenovo, energijsko učinkovitost in prenovo sosesk vključujejo socialne zaščitne ukrepe, da bi preprečili razseljevanje;
 - (c) spodbujajo javne in zasebne naložbe v novogradnje, prenovo ali spremembo namembnosti obstoječih stavb, da se poveča fond socialnih in cenovno dostopnih stanovanj;
 - (d) omogočajo in podpirajo stanovanjske modele, usmerjene v cenovno dostopnost, vključno s socialnimi in javnimi stanovanji, stanovanjskimi zadrugami, omejeno profitnimi stanovanjskimi združenji, skupnostnimi zemljiškimi skladi in agencijami za oddajanje socialnih stanovanj ter drugimi omejeno profitnimi ali neprofitnimi pristopi;

- (e) spodbujajo in razširjajo inovativne koncepte sobivanja, kot so skupni življenjski prostori, gručasta stanovanja, skupnostna stanovanja in medgeneracijske stanovanjske ureditve, po potrebi vključno s skupno opremo in podpornimi storitvami, ter omogočajočasne in prehodne stanovanjske modele za študente in mlade, na primer povezovanje študentov s stanovalci v premalo izkoriščenih stanovanjih;
- (f) razmislijo o tem, kako bi izboljšali nacionalne, regionalne in lokalne postopke načrtovanja in izdaje dovoljenj za hitrejšo gradnjo stanovanj, ne da bi pri tem ogrozili standarde trajnostnosti ali kakovost stanovanj, ob hkratnem prizadevanju za socialno vključevanje in teritorialno kohezijo, ter zmanjšajo upravne ovire, ki vplivajo na izvajalce gradbenih storitev, in po potrebi podprejo pravočasno dobavo novih socialnih in cenovno dostopnih stanovanj, na primer z uporabo in mobilizacijo javnih zemljišč, hkrati pa zagotovijo, da so dobro povezana z osnovnimi socialno-ekonomskimi storitvami in dejavnostmi;
- (g) povečajo učinkovito uporabo obstoječega stanovanjskega fonda, zlasti z olajševanjem spreminjanja namembnosti, prenove in ponovne uporabe obstoječih stavb ter mobilizacijo praznih stanovanj in javnih nepremičnin, pri tem pa kar najbolj omejijo nepotrebna rušenja, hkrati pa spodbujajo ukrepe, s katerimi bi zmanjšali prenatrpanost in izboljšali kakovost stanovanj;
- (h) izboljšajo razpoložljivost zatočišč in prehodnih nastanitev ter dostop do njih, dokler niso na voljo dolgotrajne in stabilne stanovanjske rešitve;
- (i) upoštevajo posledice dogodkov, povezanih s podnebjem, na ponudbo stanovanj, vključno v najbolj oddaljenih regijah;
- (j) določen delež novih stanovanjskih gradenj namenijo za socialna in cenovno dostopna stanovanja ob upoštevanju lokalnih stanovanjskih potreb.

- (8) Za dopolnitev prizadevanj za povečanje ponudbe stanovanj se državam članicam priporoča, naj v nacionalnih strategijah vzpostavijo ustrezne, predvidljive in trajnostne okvire financiranja in naložb. Poleg tega se državam članicam priporoča, naj v celoti izkoristijo razpoložljiva sredstva in orodja financiranja EU, vključno s prihodnjo vseevropsko naložbeno platformo za cenovno dostopna in trajnostna stanovanja, ki je bila napovedana v evropskem načrtu za cenovno dostopna stanovanja²⁹. Ti ukrepi lahko prispevajo k optimizaciji uporabe nacionalnih virov in virov Unije ter povečanju dolgoročnih, vključujočih in cenovno dostopnih stanovanjskih rešitev, med drugim:
- (a) z usklajevanjem in koordinacijo virov med politikami na področju stanovanj, socialnega vključevanja, zaposlovanja, izobraževanja, zdravja, dolgotrajne oskrbe, regeneracije in prenove mest, da se povečata skladnost in učinek politik;
 - (b) z zagotavljanjem, da javno podprti ukrepi po potrebi vključujejo jasne pogoje glede cenovne dostopnosti, dostopnosti, trajnostnosti in vključujočega dodeljevanja stanovanj ter povezave s storitvami v skupnosti;
 - (c) z izvajanjem inovativnih modelov financiranja, kot so obnovljivi skladi, naložbeni skladi z učinkom, kombinirano financiranje in javna jamstva, vključno z modeli najemnin na podlagi stroškov in zahtevami glede ponovnega vlaganja, da se podpre dolgoročna cenovna dostopnost ponudbe stanovanj ter mobilizira javni in zasebni kapital za cenovno dostopna in socialna stanovanja;
 - (d) z odvrčanjem od škodljivega špekulativnega ravnanja na stanovanjskem trgu, na primer z oblikovanjem učinkovitih davčnih politik in izboljšanjem preglednosti trga;
 - (e) s podpiranjem razvoja projektov in tehnične pomoči za lokalne in regionalne organe, organizacije socialnega gospodarstva ter ponudnike omejeno profitnih ali neprofitnih stanovanj;

²⁹ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, COM/2025/1025 final:Evropski načrt za cenovno dostopna stanovanja.

- (f) s spodbujanjem javno-zasebnih partnerstev, tudi z lokalnimi organi, visokošolskimi ustanovami in ustanovami za usposabljanje, delodajalci, ponudniki stanovanj in organizacijami socialnega gospodarstva, da se zagotovijo socialna in cenovno dostopna stanovanja, vključno s projekti študentskih stanovanj, stanovanj za pripravnike in vajence ter stanovanj za mešano uporabo;
 - (g) s povečanjem naložb v podporo gradnji in prenovi cenovno dostopnih in socialnih stanovanj, tudi z uporabo finančnih instrumentov in kombiniranega financiranja v okviru sedanje kohezijske politike, ob hkratnem izkoriščanju prožnosti, ki jo ponuja vmesni pregled³⁰ te politike, za prerazporeditev sredstev EU za cenovno dostopna stanovanja, ter z uporabo pregledanih pravil o državni pomoči za storitve splošnega gospodarskega pomena³¹, ki vsebujejo posebne kategorije za socialna in cenovno dostopna stanovanja.
- (9) Državam članicam se priporoča, naj ljudi, ki se soočajo s stanovanjsko izključenostjo, podprejo pri dostopu do stabilnega stanovanja in njegovem obdržanju, in sicer:
- (a) s spodbujanjem dostopa do dolgoročnih in varnih stanovanj v skladu s stanovanjsko usmerjenim pristopom, na primer modelom „najprej stanovanje“, trajnim financiranjem in medsektorskim usklajevanjem ukrepov;
 - (b) z vzpostavitvijo primernih in ustreznih celostnih podpornih storitev, ki ne obravnavajo zgolj prehoda v primerno in varno stanovanje, temveč tudi njegovo obdržanje. Te storitve bi lahko med drugim vključevale podporo pri iskanju stanovanja, izpopolnjevanje in preusposabljanje, podporo pri dostopu do zaposlitve in njeni ohranitvi, finančno in pravno pomoč, usposabljanje iz življenjskih veščin in nadaljnjo podporo, da se prepreči ponovna stanovanjska izključenost posameznikov;

³⁰ Uredba (EU) 2025/1914 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. septembra 2025 o spremembi uredb (EU) 2021/1058 in (EU) 2021/1056 glede posebnih ukrepov za obravnavanje strateških izzivov v okviru vmesnega pregleda (UL L, 2025/1914, 19.9.2025).

³¹ [Sklep Komisije 2025/2630 z dne 16. decembra 2025 o uporabi člena 106\(2\) Pogodbe o delovanju Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega določenim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, in razveljavitvi Sklepa 2012/21 \(UL L, 2025/2630, 19.12.2025\).](#)

- (c) s povečanjem razpoložljivosti primernih stanovanjskih rešitev za ljudi, ki se soočajo s stanovanjsko izključenostjo, zlasti starše z otroki, ter zagotovitvijo, da se upoštevajo in prednostno obravnavajo v mehanizmih dodeljevanja socialnih stanovanj;
 - (d) z zagotavljanjem dostopa do ustrezne finančne podpore, kot so jamstva za najem, posojila z nizkimi obrestnimi merami in stanovanjski dodatki, skupaj z dostopnimi informacijami o tem, kako pridobiti takšno podporo in potrebno finančno pismenost.
- (10) Državam članicam se priporoča, naj izvajajo usmerjene ukrepe za podporo mladim z nizkimi dohodki, vključno s študenti, ki se soočajo s stanovanjsko izključenostjo, ki lahko ovira dostop do programov visokošolskega izobraževanja, poklicnega izobraževanja in usposabljanja, pa tudi do pripravništva ali vajeništva ter njihovo dokončanje. Ti ukrepi bi lahko vključevali:
- (a) vzpostavitev in uporabo učinkovitih mrež med storitvami socialnega varstva mladih in splošnimi storitvami socialnega varstva, da se mladim pomaga najti primerne stanovanjske rešitve glede na njihove družinske, izobraževalne in zaposlitvene potrebe;
 - (b) povečanje ponudbe cenovno dostopnih študentskih stanovanj v bližini ustanov za izobraževanje in usposabljanje, tudi za študente na študijskih izmenjavah ali pripravništvih v tujini;
 - (c) nudenje dostopnega svetovanja in praktične podpore za svetovanje in pomoč posameznikom glede najemnih pravic in upravnih postopkov, tudi prek svetovalnih centrov v izobraževalnih ustanovah;
 - (d) nudenje davčnih in finančnih ukrepov, vključno s posojili z nizkimi obrestnimi merami, da se študentom in mladim z omejenimi finančnimi sredstvi pomaga do stanovanj;
 - (e) sprejetje ciljno usmerjenih ukrepov za izboljšanje dostopa do ustreznih in cenovno dostopnih stanovanj za mlade, ki jim grozi stanovanjska izključenost, živijo pa na podeželskih, oddaljenih in prikrajšanih območjih.

- (11) Državam članicam se priporoča, naj v nacionalnih strateških okvirih na posameznika osredotočene politike združijo z lokalnimi politikami (kot so urbanistično načrtovanje, regeneracija mest, lokalni gospodarski razvoj in prometne politike), da bi preprečile neskladja med zaposlitvenimi možnostmi in cenovno dostopnimi stanovanji, zlasti na območjih, na katerih so nezasedena delovna mesta.
- (12) Državam članicam se priporoča, naj sprejmejo ukrepe za podporo prilagoditvam stanovanj za invalide in starejše, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, zlasti tiste, ki so izpostavljeni tveganju revščine. To bi jim moralo omogočiti, da čim dlje živijo v svojih domovih in ne izkusijo stanovanjske izključenosti. Ti ukrepi bi morali biti zasnovani tako, da se prepreči nesorazmerno breme za gradnjo in prenavo. Takšni ukrepi spodbujajo samostojno življenje in vključevanje v skupnost ter preprečujejo ustvarjanje ločenih življenjskih ureditev.

SPREMLJANJE, OCENJEVANJE IN UPRAVLJANJE

- (13) Državam članicam se priporoča, naj:
- (a) vzpostavijo usmerjene in sorazmerne mehanizme spremljanja in ocenjevanja, ki temeljijo na kazalnikih rezultatov, za ocenjevanje učinkovitosti strategij za boj proti stanovanjski izključenosti in brezdomstvu ter po potrebi prilagoditev politik, ne da bi povečale upravno breme;
 - (b) Komisiji vsakih pet let poročajo o rezultatih svojih nacionalnih dejavnosti spremljanja in napredku pri izvajanju tega priporočila, pri čemer po možnosti uporabijo obstoječe mehanizme poročanja;
 - (c) poskrbijo za učinkovito upravljanje in usklajevanje na več ravneh med nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi organi ter sodelovanje z relevantnimi deležniki, vključno z univerzami, izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja, lokalnimi delodajalci, civilno družbo, ter z organizacijami socialnega gospodarstva in ponudniki stanovanj;

- (d) poenostavijo pravne in upravne okvire za zmanjšanje upravnega bremena ter zagotovitev pravočasnega in poenostavljenega dostopa do stanovanj ter povezanih socialnih, zdravstvenih, izobraževalnih in zaposlitvenih storitev ter podpornih storitev v skupnosti;
- (e) okrepijo zmogljivost in kakovost storitev, namenjenih podpori ljudem, ki se soočajo s stanovanjsko izključenostjo, med drugim z usposabljanjem, jasno dodelitvijo odgovornosti in ustreznimi viri za osebje, ki izvaja te storitve;
- (f) zagotovijo, da pri zasnovi, izvajanju in ocenjevanju politik za preprečevanje in zmanjšanje stanovanjske izključenosti in brezdomstva smiselno sodelujejo osebe z izkušnjo stanovanjske izključenosti in brezdomstva, organizacije civilne družbe in organizacije socialnega gospodarstva, zlasti na lokalni ravni;
- (g) še naprej sodelujejo z drugimi državami članicami ter zasebnimi in javnimi deležniki na različnih ravneh za podporo izmenjavi znanja, spodbujanje vzajemnega učenja, dosledno izvajanje storitev, izmenjavo najboljših praks ter učinkovito zasnovo in izvajanje politik na področju stanovanjske izključenosti;
- (h) dejavno prispevajo k delu evropske platforme za boj proti brezdomstvu kot ključnemu forumu za usklajevanje, izmenjavo in sodelovanje med državami članicami, regionalnimi in lokalnimi organi, Evropsko komisijo, Evropskim parlamentom, Evropskim odborom regij, Evropskim ekonomsko-socialnim odborom in drugimi ustreznimi deležniki, zlasti z izmenjavo znanja, zbiranjem dokazov, usklajevanjem politik, vzajemnim učenjem in olajševanjem dostopa do financiranja, v sinergiji z delom Odbora za socialno zaščito in delovnimi področji evropske stanovanjske zveze;
- (i) spodbujajo vključevanje socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe, ki imajo ključno vlogo v boju proti stanovanjski izključenosti, da bi politike EU odražale dejansko stanje na terenu, tudi z vključevanjem ljudi z izkušnjo stanovanjske izključenosti.

- (14) Svet pozdravlja namero Komisije, da bo:
- (a) omogočila in podpirala evropsko platformo za boj proti brezdomstvu:
 - (i) pri razvoju večletnih delovnih programov za podporo državam članicam pri izvajanju ukrepov iz tega priporočila;
 - (ii) pri nadaljevanju njenih dejavnosti vzajemnega učenja;
 - (b) pregledala napredek, dosežen pri izvajanju tega priporočila, in Svetu poročala na podlagi poročil držav članic pet let po njegovem sprejetju;
 - (c) okrepila prizadevanja za ozaveščanje in komuniciranje ter bolj razširjala rezultate in primere dobre prakse, vključno o uporabi sredstev EU za boj proti stanovanjski izključenosti, na ravni Unije ter med državami članicami in ustreznimi deležniki.

V Bruslju,

*Za Svet
predsednik/predsednica*